

(C) برخه: د مغز لرونکو او غیر مغزی
میو لرونکو ونو څخه ساتنه او
څارنه کول

څلورم لوست: د وړو میوو بناخ پری کول
(Pruning Small Fruits)

اصطلاح ګانی

- دوه کلن نباتا Biennial
- خفاظتی کمر بندونه Cordons
- ساقه یا د حمکنی تو تانو د دو هم کال کړکي چې په Floricanes
دو هم کال کي ميوه ورکوي.
- د چوکات د سیستم نوعه Four Arm Kniffin System
- هوایی تاکستان Overhead arbor
- کړکي یا ابتدائي یا لومړنی ساقی یا د حمکنی Primo canes
ثوت لومړی کال چې ميوه نه ورکوي.
- عمودي چوکات یا چيله Vertical trellis

I.

زیات شمیر دلایل شتون لري چي په وړو میوو لرونکو ونو کي د منظمي بناخ پري کونې ګټورتوب بنکاره کوي.

A.

اغزي لرونکي ګیاوي له هغو نباتاتو څخه عبارت دي چي د رشد او نمو عادت یي دوه کلن (**biennial**) وي، په دي معني سره چي ددي نوعه نباتاتو ساقه په لومړۍ کال کي تولیديرې، داسي ساقې یا کړکي د **primo canes** په نامه سره یادېرې، په داسي حال کي چي ګل او میوه کوم چي د دوهم کال ساقې یي تولیدوي دا نوعه ساقې یا کړکي د **floricanes** په نامه سره یادېرې.

B.

منظم بناخ پري کول د نبات لپاره دا زمينه مساعدوي ترڅو چي د لمر له وړانګو څخه په موثره توګه استفاده وکړي او د هوا دوران یا ګردش د نبات په څلورو خواوو کي بهبود پیدا کړي، چي د منظمي بناخ پري کونې یو بل ګټورتوب په گوته کوي.

C.

ماتو ساقو له منځه ورل، د نارو غو ساقو له منځه ورل او
د هغو ساقو له منځه ورل چي د نارو غيو په سرايت يا
خپراوي کي مرسته کوي.

D.

هغه وري ميوې چي په درست او منظم دول سره يې
بناخونه پري شوي وي او رنگي شوي وي او د هغې
درسته ساتنه شوي وي، نه یوازي دا چي بنه ميوه کوي
بلکي د اوږد وخت لپاره هم دوام کوي .

.||

د دې لپاره چي د انګور تاک په بنه دول سره حاصل ورکړي پس تاک
باید چي په یوه بنه سیستم سره ورته په چوکات کي پالنه ورکړل شي،
په یو تاکلی لوری ورت استقامت ورکول شي او بالآخره یې بناخونه
بنه پري کړل شي.

د انګور د تاک پالنه په لوړۍ فصل کي عمدتاً د نورستې ساقې په انتخاب باندي مشتمله ده ترڅو چې د چوکات د پایو په پورته لوري رشد او نمو وکړي.

1. د انګور ساقې د رسی یا قوي بانسونو (bamboo) پواسطه حمایه کړئ.
2. د انګور تاک ته اجازه ورکړئ چې د چوکات له پایي څخه څو انچه وړاندې رشد او نمو وکړي، او له دي نه ورسته د ۱۰ نه تر ۱۵ سانتي مترو پوري بنسکته هغه پري کړئ.
3. هغه ساقه یا بسراڼګه انتخاب کړئ چې د پایي په استقامت رشد او نمو کوي، او نوري تولي ساقې لري یا له منځه یوسې.
4. په یوه یا دوه فصلونو کي، بازوګان یا کمربندونه په چوکات باندې جوړیښي.

تاکی کول یا هم انگور په چوکات کي ترل معمولاً په دوه طریقو سره صورت نیسي، عمودي درابست (vertical trellis) او سقفي چوکات بندی (overhead arbor)

.c

دواره نوعه تاکي کول په کورنيو تاکستانونو کي په زره پوري دي، البته په هغه صورت کي چي بناخ پري کول د هغې په بنه دول سره صورت ونيسي.

|. نظر په مختلفو دلایلو سره عمودي تاکي کول يعني واحده ساقه له څلور بازوبي سیستم (Four Arm Knifing System) سره پير عموميت لري.

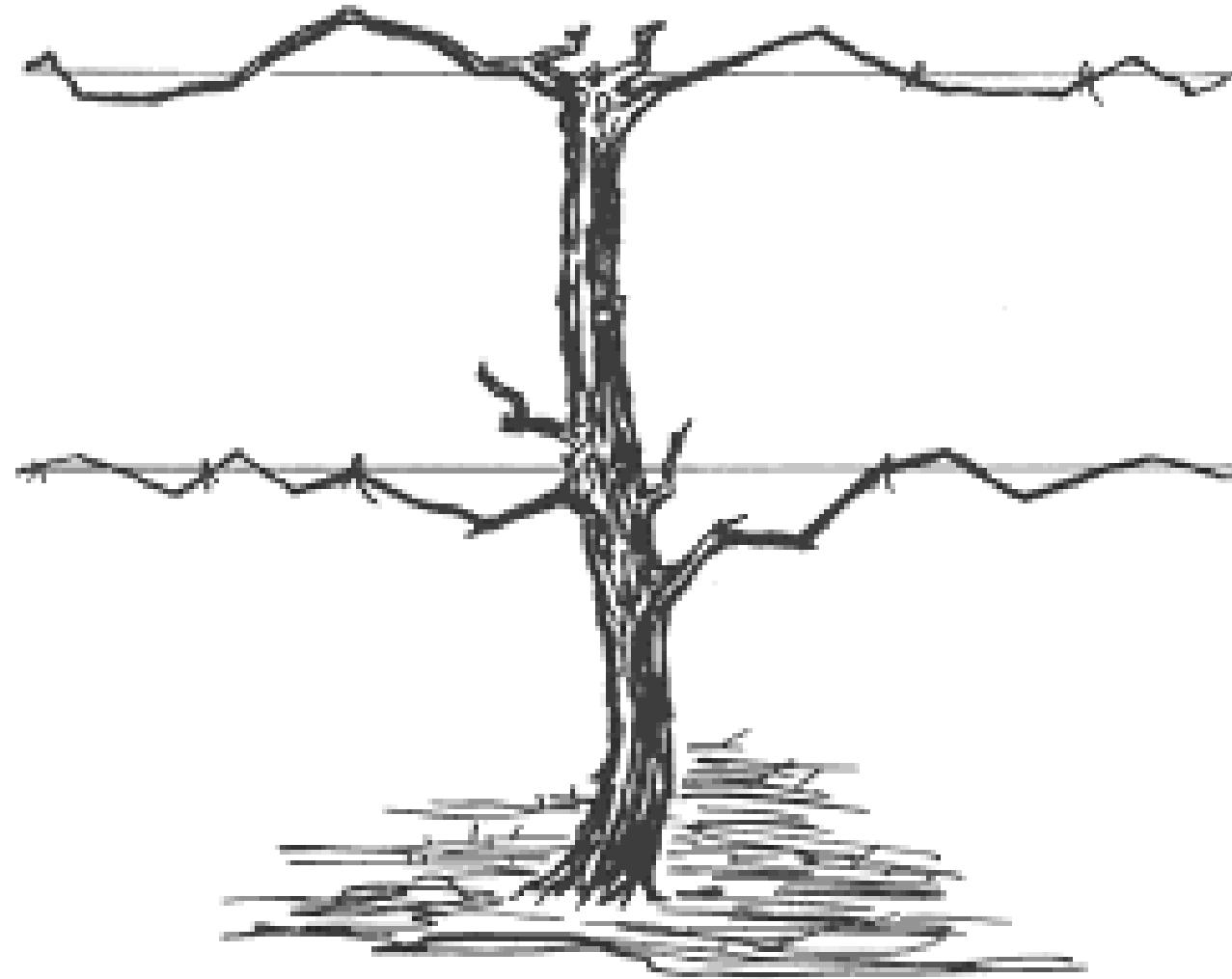
.a. پايو په اندازه د ۴،۵ نه تر ۶ مترو يو له بل نه جلا او په اندازه د ۱،۵ مترو له ځمکي څخه پورته پريښوول کيري.

.b. د پايو په منځ کي دوه سيمه(پري) په اندازه د ۷۶ سانتي مترو د ځمکي څخه پورته پاس لورى ته کش کيري

.a. تاک د پايو په منځ کي ځاي پر ځاي کيري او په واحدې څلور بازو لرونکي ساقې باندي تنظيم کيري، هر يو له هغوي په اندازه د ۱۵ نه تر ۲۵ سانتي متره په اوږدوالي کم کيري.

.d. يو بازو په هر يو استقامت کي په لاندلي سيم باندي تنظيم او تړل کيري.

.e. د دوه سيمونو چوکات(دوه رسی لرونکي) د انګورو حاصلات له ۳۰ نه تر ۳۵ فيصدو پوري ورته زياتوالۍ ورکوي، ولی دا کار د ناروغيو د زياتوالۍ سبب هم کيري

D. د ژمنی کلنی بناخ پري کونې جريان کي د انگور یا ساقه تاک د هر یو بازو له قاعدي څخه چي په تير اوږدي کي یي رشد کړي وي، باقي پريښو دل کېږي..

1. دا منځ خالي ساقه تقریباً په اندازه د لسو جوانو (buds) یا تیغو کمیرې.

2. په راتلونکی فصل کي کومه میوه چي تولیديرې، د همدي نورستو نتیجه یا پایله ده چي له جوانو یا تیغو څخه رشد او انکشاف یې کړي دي..

3. بله ساقه له دواړو بازو ګانو څخه انتخاب کړئ، غوره به دا وي چي هغه ساقه انتخاب شي چي اصلې تني یا ساقې ته یې نژدي رشد او نمو کړي وي او هغه له یو لنډي ساقې سره چ د دوه جوانو یا تیغو لرونکي وي، کمه کړئ

jam گل يا spur (د گل هغه برخه چي له گل پاني يا
کلبرگ څخه تشکيل شوي وي). E

1. گل جام باید په پسلی کي په قوت سره رشد او

نمو وکري ترڅو چي په راتلونکي ژمي کي د
ميوپه ورکونکي ساقي په قسم انتخاب شي.

2. نور ټول رشد او نمو په تاک باندي باید لري

کري شي.

3. ددي عمل په نتیجه کي څلور ميوه ورکونکي
ساقي (canes) چي هره یوه یې له اتو نه تر لسو
پوري جوانۍ او څلور گل جامونه spur لري په
هر یو بازو باندي باقۍ پاتي کيرني، هر یو له
دوې څخه په دوه جوانو باندي کم کري.

.F د بناخ پري کوني عين پري کوني او وني جوروني څخه په تاک جورونه (training grapes) کي په موثر ډول سره استفاده کيدلی شي.

.1 یوازنی توپیر چي شتون لري عبارت دي له دي نه چي د بازوګانو د حمایوی سیمونو افقی وضعیت په موازی او سقفي شکل سره یو له بل سره ځای په ځای کېږي.

.2 سقفي وايرونه معمولاً په اندازه د ۱،۸ نه تر ۲،۱ مترو پورته له ځمکي څخه ځای په ځای کېږي.

- په هغه صورت چي یوه بازو بنا په هر دليل سره له منخه ولاړ شي، یا د هغې تبدیلولو ته اړتیا شتون ولري، پس ترتولو لویه ساقه(cane) چي له تني څخه یې رشد او نمو کړي ده او د بازو قاعدي ته نژدي له منخه تللى ده انتخاب کړئ او هغه له چوکات سره تنظيم او بسته کړئ.
- د دې لپاره چي تنه یا اصلې ساقه نوی شوي وي، پس د بناخې قوي نورسته د اصلې ساقې(trunk) له قاعدي څخه د چوکات په استقامت تر پالنې او تربیت لاندې ونیسې په عین شکل چي نوی تاک ته پالنې او تربیت ورکول کېږي.
- بازوګان په عین کرنلاری سره چي د نوی تاک لپاره برقراره کیدله، برقراره کړئ، او زړه تنه لري کړئ.

- له دی څخه وروسته چي تاک د استراحت (dormant) په H حالات ته لار شي، پس بناخ پري کول (Pruning) د هغې هر وخت چي تاسي غوبنټي وي سرته ورسوئ..
1. په هغو ساحو چي د ژمنيو جراحتونو خطر شتون ولري، پس بناخ پري کول د پسلۍ تر لوړيو پوري شايد وروسته شي.
 2. د دې لپاره چي د انګور تاک حاصل ورکونکي وسائل شي، پس باید چي هر کال د پسلۍ په لوړيو کي شدیداً يې بناخ پري کړل شي.
 3. له یاده مه باسې چي د انګورو تاک هغه وخت ګل ورکوي او میوه تولیدوي چي تاک يا ساقه (cane) د انګور یو کلنې وي.
 4. د تاک هغه برخه چي زیات حاصل ورکوي کوم چي د ۶ نه تر ۸ پوري جوانې یاتېغې ولري او د تاک قاعدي ته نژدي وي.
 5. د انګور ساقې چي متعادل رشد ولري او د هغې قطر د پنسل په اندازې سره وي د حاصل ورکولو سطحه يې زیاته وي.

1. اغزي لرونکي د سرو ھمکني توتانو(raspberries) او تورو ھمکي توتانو(blackberries) په بي شميره نوعو او کالتيوارونو باندي شامل دي.

- عموماً دري نوعه تور توتان شتون لري. نیغ ودریدلى(erect)، نيمه ودریدلى(semi-erect) او په ھمکه باندي ملاستى(trailing).
- اکثره ھمکني نیغ ودریدلى توتان د اغزيو لرونکي وي، په داسي حال کي چي اکثريت د نيمه ولاړو توتانو او ملاست شوي توتان بي اغزو (thornless) وي.

B. دری نوعه همکنی توتان شتون لری: تور، ارغوانی او سره همکنی توتان.

۱. همکنی توت په زیر رنگ سور رنگ سره لاس په لاس او تنظیمیری.

۲. په اکثره توگه همکنی توتان د از غیو لرونکی وي.

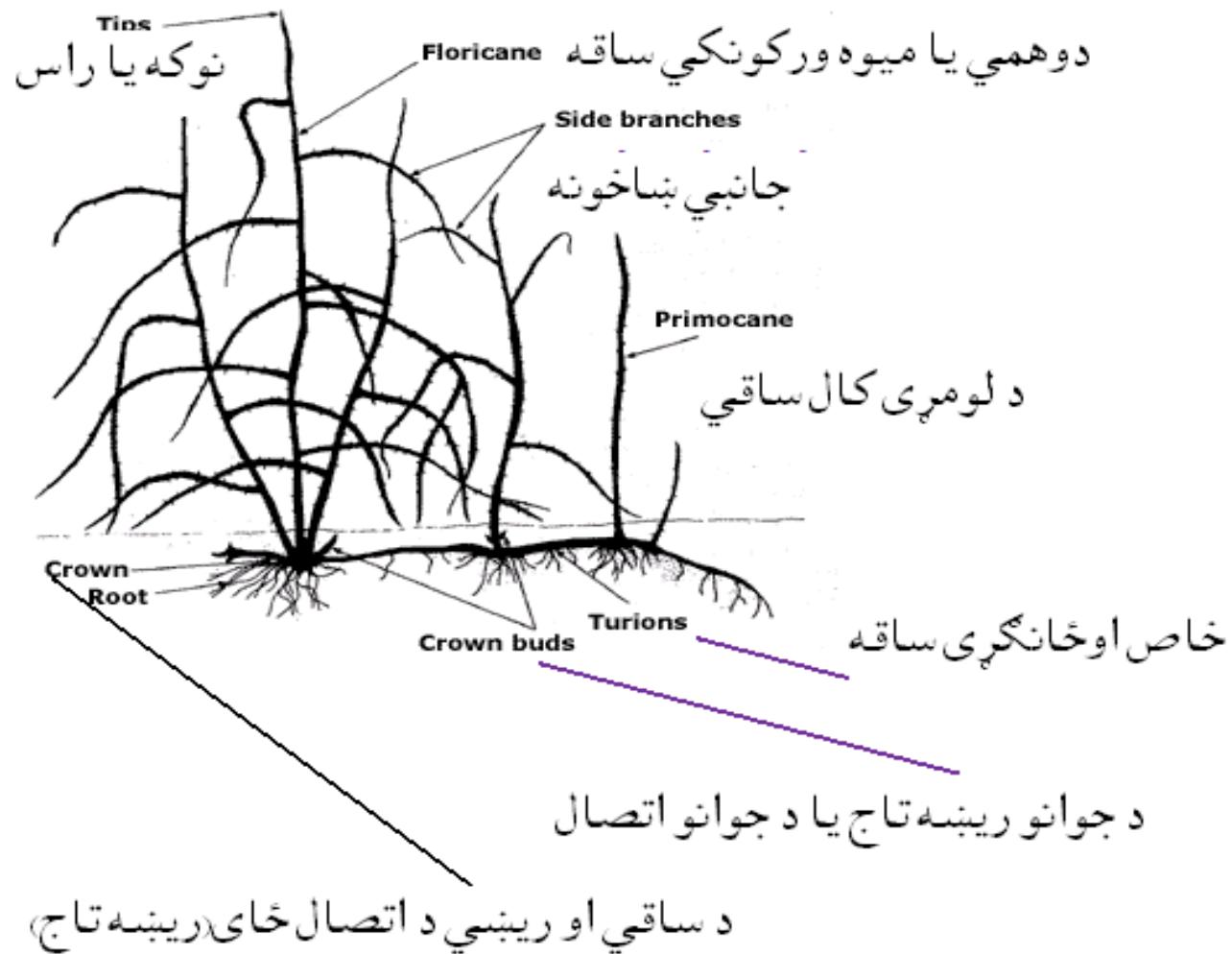

C

اغزی لرونکی (perennial) خو کلن (brambles) نباتات دی، نو په دی بنا هر کال ساقه تولیدوي.

1. بانسونه (ساقه) په خپل ذات کي په طبیعت کي خو کلن نباتات دیولي هغه بانسونه (ساقی) چي هر کال د گیاوو (vegetatively) په ډول سره رشد کوي (primo canes) او وروستی کال میوه کوي له منئه ٿي (floricanes).

2. یوازنی ڪانگرنه چي په دی ڪاي کي شتون لري دا ده چي ڪمکني توان په هماگه کال کي چي گپائیز او ساقئیز رشد کوي میوه هم ورکوي، میراثي ده چي په عین کال کي راتوکپري او په عيو کال کي میوه ورکوي.

D

په هغه صورت کي چي د اغزي لرونکو څخه د زيات حاصلات لاس ته راول وې پس باید چي بناخ پري کول په اختیاط سره صورت ونیسي.

E

تول از غي لرونکي باید په کم عرض لرونکي قطار کي د ۳۰ سانتي مترو په حدودو سره محصور کړل شي .

1. لاندلي بناخونه(Suckers) چي د قطارونو په منځ کي بي رشد او نمو کري ده، باید د اوري په جريان کي پري کړل شي.

2. که چيري بناخونه پير زيات پراخه رشد وکري، پس نباتات د لمر کافي روښاني په لاس نه شی راولۍ، او د هغې د حاصل اخستل یو ستونزمن امر کيدلى شي.

بناخ پري کول يا رنگي کول په تورو نیغو Ҳمکني توtanو کي (erect : (blackberries

1. له کښت څخه وروسته د پسلۍ په فصل کي، نیغ Ҳمکني توtan چپر يا د بوتو قطار په لومرۍ فصل کي نه تولیديرې، ولې بر عکس واره نباتات او نیمه نیغ (semi-*erect*) نباتات داسي باريکۍ يا قطار تولید کوي.

2. په راتلونکي کال کي دا واره نباتات په ميوه راخي او لومرنۍ ساقۍ (*primo canes*) نیغ او ودرېنې.

3. د دوهم کال په اوبردو کي خالي ساقۍ (*canes*) باید بنکته لوری ته په اندازه د یو متري سره یي بناخ پري کړل شي ترڅو چي ساقۍ مستي او سفت شي او په دي ترتیب سره وکولی شي چي جانبی نورستي (*shoots*) تولید کري.

a. د لومرۍ کال بانسونه (*Primocanes*) چي وروسته تشکيل کيري باید بناخونه یي پري کړل شي.

b. د ژمي په اخرو کي يا د پسلۍ په لومریو کي ضعيفي ساقۍ يا بانسونه او ناروغه ساقۍ له منځه وري.

i. ضعيفه ساقۍ يا بانسونه عموماً ۱،۵ سانتي متري نه کم قطر لرونکي وي.

۴. لومنی ساقی یا بانسونه(primocanes) د اوږي پیلونکی باید په اندازه د تقریباً یو په هر څلورو سانتی مترو نه کم ړنگی کړل شي.

۵. جانبی بانسونه تقریباً په طول د ۳۰ نه تر ۳۸ سانتی مترو لند کړئ.

۶. ساقی یا د دوهم کال بانسون(floricanes) هر وخت له میوه ورکولو څخه وروسته ولی د پسلی څخه مخکی لري او له منځه ورل کیدلی شي.

۷. د ټمکنی از غو لرونکو نیغو توتانو د بناخونو تړل له چوکات سره ضروري نه دي. ولی بیا هم چوکات په اندازه د ۱،۲ متره لور په هغو شرایطو کي چي نبات قوي رشد او نمو ولري،په قوي بادونو کي او یا زیات بار ورکولو(میوه ورکولو) کي مرسته کولی شي .

د نیمه نیغو (semi-erect) ْمکنی تورو توتابو بناخ پري کول او د هغې تړل له چوکات يا داربست سره :

1. د ْمکنی تور توټ رشدي خصوصيات يا ْانګرتیاوي دا ايجابوي ترڅو چي دوي باید چوکات بندی شي.
2. د یو يا دوه واپرونو (wire) سیستم يې د انګورو د چوکات سره ورته د ْمکنی توتابو لپاره استعمال کیدلی شي.
- a. سیمونه يا رسی باید چي د یو نه تر دوه مترو پوري له ْمکي څخه وړاندې وي، البه د کالتيوار په نظر کي نیولو سره .

د داربست پا چوکات دیر عام سیستمونه عبارت دي له بازو سیستم (fan system) او باد و هلو سیستم (arm system) څخه.

a باد و هلو سیستم شامل دي پر د ساقو په تړلو باندي له چوکات سره د پکي په شکل سره..

- در د اوری په اوږدو کي (trellis) د لوړۍ کال ساقی (primocanes) ۱۵ نه تر ۲۵ سانتي مترو نه په پورته برخه کي له سيم (wire) څخه چي دا کار د جانبي بناخ د انکشاف او رشد سبب کيږي.

- د پسلۍ په لوړيو کي د ۸ نه تر ۱۰ پوري قوي ساقی انتخاب کړئ او هغه له چوکات سره بسته کړئ.

- د ساقی بنکنټي جانبي بناخونه لري کړئ ترڅو چي د هغې له لويدو څخه د ځمکي په پرمخ د ميوې کولو په وخت کي مخنيوی وشي.

- د (Trim) سربناخ پري کول پورتني جانبي بناخونه تقریباً په اندازه د ۴۵ نه تر ۷۰ سانتي مترو سرته ورسوئ.

- له ميوې ورکولو څخه وروسته د دوهم کال ساقی (floricanes) لري کړئ.

b. د بازو سیستم دقیقاً د انگورو د څلور بازویی سیستم (Four Arm Kniffin) سره ورته والی لري. (System

i. ساقی یا بانسونه (Canes) د واپرونو له دواړو لورو سره یعنی بنکته او پورته تړل کېږي او هرکله چي د نباتاتو په لوري رشد کوي د هغوي نوکي کېږي . .

- .H. حمکنی سور (د حمکنی توت نوعه) ارغوانی او تور توت:
1. د حمکنی سور بناخ پری کول(raspberry) د تور حمکنی توت(blackberries) سره دیر ورته والی لري البه په لب توپير سره په ڏنيو كالتيوارونو د هغې کي.
 - a. په اوږي کي سره حمکنی توتان (blackberries) که چيري په چوکات يا داربست کي ڇای ولري، پس د هغې د نويو ساقو نوکي په اندازه د ٧٦ نه تر ١٠٠ سانتي متر پوري کوري کړئ، ولی که چيري په چوکات کي ڇای ونه لري پس هغه په اندازه د ٦٠ نه تر ٧٦ سانتي مترو کوري کړئ.
 - b. په راتلونکي پسلۍ کي د تور حمکنی توت جانبي بناخونه تر ١٧ سانتي مترو او سرو او ارغوانی توتانو بناخونه تر ٣٠ سانتي مترو پوري لند کړئ.
 - c. په اکثره وړو اغزي لروکو میوو کي زړي ساقی له میوه کولو څخه وروسته له منځه وړل کېږي.
 - e. د استراحت(dormancy) په جريان کي ساقی يا بانسونه تقریباً ٦ نه تر ٨ ساقو پوري په في واحد نبات کي کمي کړئ.

.2 تور او ارغوانی Ҳمکنی توتان خپل په خپله تکثیر کولی شي، داسې چي د Ҳمکنی توتابو نوکي (tip) په اسانۍ سره په خاوره کي Ҳملول (layering) کېږي او خښېږي اووروسته د یو Ҳانګرۍ نبات په توګه منځته راټي. په هغه صورت کي چي غوبنتي مو وي نوي نبات په لاي راورو پس له همدي طريقي څخه باید کار واخلو .

.a د بناخونو نه پري کول ددي سبب کېږي تر څو چي کېښت کیدونکي Ҳمکه په مکمله توګه د نبات پواسطه و پوښل شي .

تکرار / لندیز

1. بناخ پري کول يا رنگي کول په ورو ميوو کيولي اهميت لري؟ تshireح او روښانه يې کړي.
2. ځني تګلاري او میتدونه چي په انګورو کي د چوکات بندۍ يا داربست لپاره استعمالپري، کوم دي؟ تshireح يې کړي.
3. د بناخ پري کولو میتدونه او د اغزي لرونکو(brambles) نباتاتو داربست تshireح او روښانه کړي.